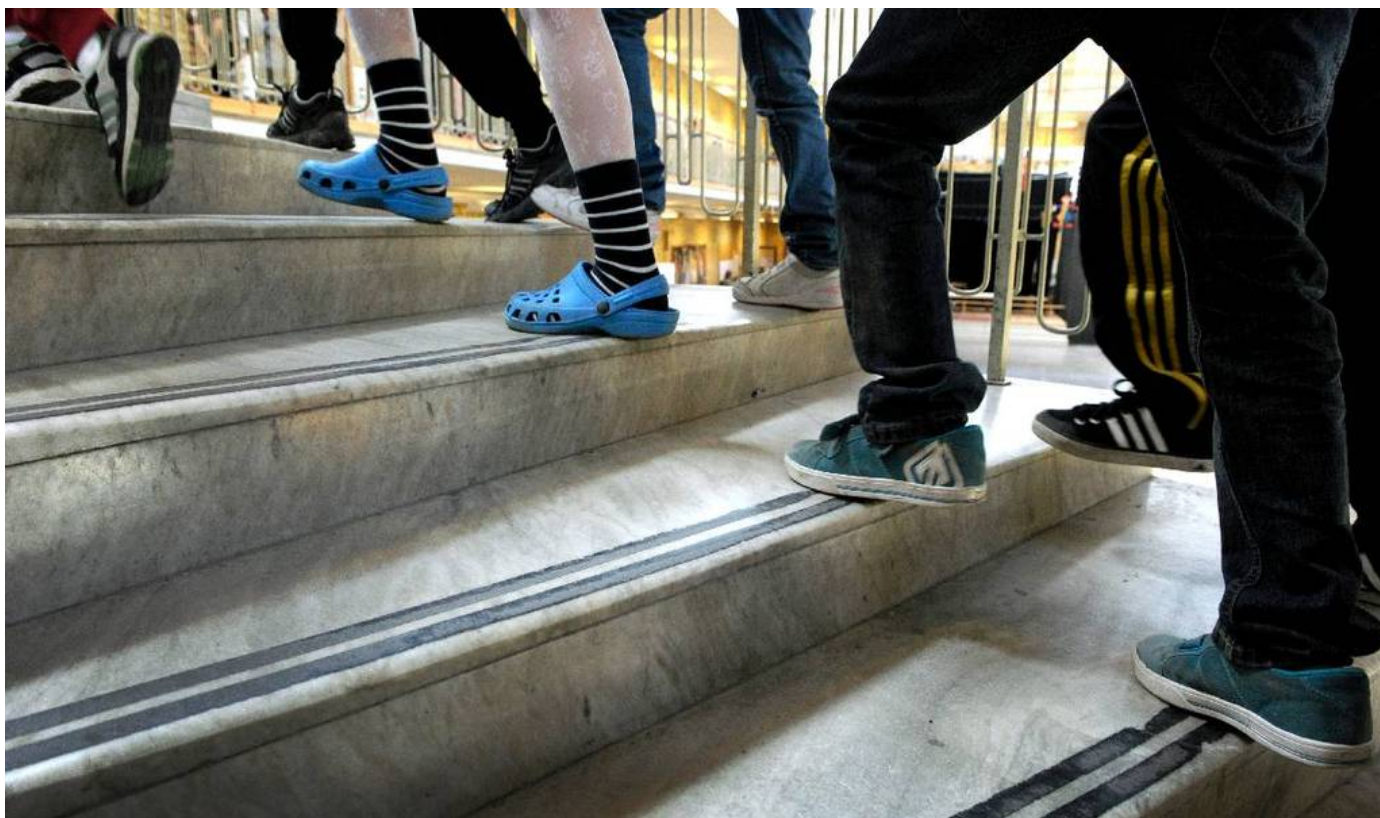

Betygens kunskapskrav är obegripliga

BETYGSTRAPPA. KUNSKAPSKRAVEN FÖR DE OLIKA BETYGSNIVÅERNA ÄR OBEGRIPPLIGA EFTERSOM BEGRIPPLIGA KUNSKAPSKRAV FÖR DE OLIKA BETYGEN ÄR OMÖJLIGA ATT KONSTRUERA. DET BLIR EN FÖRVIRRANDE SITUATION FÖR BÅDE ELEVER OCH LÄRARE, SKRIVER DEBATTÖREN. BILD: JANERIK HENRIKSSON / SCANPIX

Betygen. Att sätta betyg har alltid varit en fråga om relativitet. I dagarna har den första kullen i årskurs sex fått betyg. Och förvirringen är större än någonsin, hos både lärare och elever.

Idessa dagar har grundskolans elever i årskurs 6 fått betyg för första gången. En stor del av klasslärarnas problem med att åstadkomma detta har varit att försöka begripa sig på de kunskapskrav som finns i ämnens kursplaner.

Bakgrunden är att Skolverket har tackat ja till regeringsuppdraget att ta fram sådana krav, det vill säga man har inte talat om att det egentligen är ett omöjligt uppdrag.

Det sanningsenliga alternativet hade annars varit att öppet deklarerat all betygssättnings ofrånkomliga relativitet. En duktig elev framstår som duktig mot bakgrund av elever som är mindre duktiga.

Effekten av Skolverkets underlåtenhet har nu klasslärarna fått erfara in på bara kroppen. De har tvingats genomföra en relativ betygssättning i löndom under stark press att inte låtsas om detta utåt.

När betygen väl är beslutade återstår två alternativ. Det ena alternativet innebär att läraren känner sig tvingad att hitta på diverse pseudoskäl som inte har med kunskap att göra, särskilt i förhållande till elever som är missnöjda.

Det är just sådana påhittade skäl som ända sedan 1990-talet gjort elever, föräldrar och lärare så förvirrade att man inte längre ser skolan som en plats där alla elever hela tiden skall göra sitt bästa. Kanske är detta den viktigaste men föga uppmärksammade faktorn bakom den svenska skolans kunskapsförfall.

Det andra handlingsalternativet utgår från skollagens bestämmelser om att det är läraren som beslutar betyget och att detta beslut inte kan överklagas i någon form. Men det blir ändå problematiskt, rent av omöjligt för den lärare som har ambitionen att redogöra för betygsskäl utifrån Skolverkets kunskapskrav, vilket framgår av följande fall.

En fallstudie

Britta som går i årskurs 6 vill absolut ha betyget A i samhällskunskap. Detta verkar också viktigt för hennes föräldrar. Eftersom klassläraren har beslutat sig för betyget D uppstår en situation som måste redas ut.

Britta frågar varför hon inte kan få det betyg som hon vill ha. Läraren svarar att hon visserligen har goda kunskaper i samhällskunskap men att dessa inte är mycket goda vilket är den nationella kursplanens krav för betyget A.

Britta frågar vad skillnaden är mellan goda kunskaper och mycket goda kunskaper. Läraren svarar uppriktigt att det i sista hand är en bedömningsfråga.

Britta repar nytt mod och frågar om det finns annat som hon inte har klarat så bra i ämnet. Läraren svarar att hon visserligen använder argument men att dessa endast är *relativt väl* underbyggda, inte *väl* underbyggda som de måste vara för betyget A.

Vaga skillnader

När det gäller att använda begrepp gör Britta detta på ett *väl* fungerande sätt. På denna punkt är hon alltså kvalificerad för betyget A. Problemet är att man för att få betyget A, liksom för betygen C och E, måste ha nått samtliga nationella krav för betyget.

En sak som också brister vad gäller Brittans möjlighet att få ett A, säger läraren, är hennes sätt att använda källor. Sådana använder hon nämligen på nivån för betyget E, det vill säga på ett *i huvudsak* fungerande sätt.

Eftersom detta är en central del i ämnet samhällskunskap, vad läraren anser, skulle Britta egentligen ha fått betyget E. Men eftersom hon är så duktig i andra delar av ämnet gör läraren här ett litet avsteg från reglerna – vilket hon bör vara tacksam för.

Britta blir alltmer förvirrad men har ändå modet att fråga hur man skall använda källor för att vara värd ett högre betyg. Läraren svarar att hon skulle ha använt dem på ett *relativt väl* fungerande sätt för att kvalificera sig för betyget C och på ett *väl* fungerande sätt för betyget A.

Knivig fråga

Britta ställer nu den för läraren kanske knivigaste frågan. Eftersom hon endast går i årskurs 6 anser hon att det inför den fortsatta skolgången vore bra att få ett klart besked om var gränserna går mellan att använda källor på ett *väl*, ett *relativt väl* respektive ett *i huvudsak fungerande* sätt.

Hon har nämligen en bror som går i årskurs 9 och då har hon upptäckt att detta kunskapskrav inklusive värdeorden är identiskt lika i årskurs 6 och i årskurs 9. Men läraren kan inte svara på annat sätt än att det hela är en bedömningsfråga.

Vid ett extrainkallat möte med Brittans föräldrar framkommer ingenting nytt. Läraren kan inte heller nu ge något annat svar än att det hela handlar om bedömningar. Värdeorden är ju inte bara relativa till varandra utan också relativa till vilken termin och i vilken årskurs som eleverna går. Men detta talar inte läraren om, varken för Britta eller för föräldrarna.

Alternativet till nuvarande (o)ordning är ett betygssystem som öppet erkänner att duktiga elever är duktiga därför att de är duktigare – inte därför att de når kunskapskrav som med nödvändighet är obegripliga, eftersom begripliga kunskapskrav för de olika betygen är omöjliga att konstruera. Det är just detta som Skolverket borde erkänna!
